

Advies Brabant C

Cultuurprojecten van ten minste nationaal belang

(§ 11 van de Subsidieregeling Hededaagse Cultuur Noord-Brabant)

1.1 Projectinformatie

Aanvraag Design van het Derde Rijk

Datum Advies 28 juni 2019

Begroting € 504.080

Aanvrager Design Museum Den Bosch

Bijeenkomst Adviescommissie 13 juni 2019

Gevraagde Bijdrage € 150.000 (waarvan 25% lening = € 37.500)

1. Algemene omschrijving project:

Het Design Museum Den Bosch ontwikkelt de tentoonstelling Design van het Derde Rijk over Nazidesign tussen 1933 en 1945. Het project omvat naast de expo met veel materiaal in bruikleen vanuit Duitsland een publieksprogramma, een educatief programma en de uitgave van een boek. Vormgeving en architectuur uit deze periode worden voor het voetlicht gebracht met als achterliggende gedachte dat de studie van design een manier is om de wereld te begrijpen, ook 'het kwaad'.

Het project loopt van 14 september 2019 t/m 20 januari 2020. Het DMDB wil de culturele betekenis van vormgeving belichten, bediscussiëren en benutten. Met de tentoonstelling Design van het Derde Rijk wil het museum het publiek laten zien én begrijpen welke rol vormgeving speelde in het Derde Rijk, en tevens aantonen hoe de naoorlogse vormgevers zich in hun keuzes lieten beïnvloeden door vormgeving uit deze periode.

Voor de pitch verschenen curator en tevens directeur van het museum Timo de Rijk, Tomas van den Heuvel (historicus en projectmedewerker), Reint Boven (audiovisueel medewerker), Joke Backx (hoofd publiekszaken) en Jan de Wit (hoofd kabinetszaken van de gemeente Den Bosch) en schrijver van de aanvraag Elise van Heck. Het gesprek met de commissie ging onder andere over hoe deze tentoonstelling het Brabants cultuursysteem versterkt, de verwachte groei van bezoekersaantallen voor het museum en wat er concreet te zien zal zijn op de tentoonstelling.

2. Opmerkingen bij de criteria:

2.1.

Het project is gericht op duurzame versterking van het cultuursysteem van de Provincie Noord-Brabant. Dit dient ten minste te blijken uit:

- **Creatie van nieuw, kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod met een blijvend karakter**

- **Betekenis voor de ontwikkeling van toptalent in de provincie Noord-Brabant**

score: *voldoende*

De commissie is naar aanleiding van de aanvraag en de pitch overtuigd van de kwaliteit van deze bijzondere tentoonstelling. Het blijvende karakter van een tijdelijke tentoonstelling - al landt de content ook in een boek - lijkt paradoxaal, maar de commissie gelooft dat de impact van deze expositie over het Derde Rijk dusdanig kan zijn dat er sprake kan zijn van duurzaamheid in de vorm van bewustwording in de maatschappij met betrekking tot vraagstukken rond kwaliteit, effectiviteit en ethiek.

De bijdrage die de tentoonstelling aan de ontwikkeling van toptalent kan leveren ziet de commissie ook in dit licht: het gaat hier niet zozeer om het concreet betrekken van bijvoorbeeld design-studenten, als wel om het voeden van een bewustzijnslaag binnen (onder andere) het klimaat van opleidingen. De expositie kan op deze wijze bijdragen aan de vernieuwing van referentiekaders. De adviescommissie stelt daarnaast vast dat op het punt van historische input in het project ook van de inzet van en verdere ontwikkelkansen voor jong talent kan worden gesproken.

Beide punten hebben een indirect karakter; de aanvraag kan hier nog aan overtuigingskracht winnen.

De rol die Design Museum Den Bosch zichzelf toedicht om een 'volwassen discipline' van design te maken door te gaan archiveren, wat nog niet structureel gebeurt in de designwereld, werkt ook versterkend voor deze voor Brabant kenmerkende cultuurdiscipline en daarmee voor het Brabants cultuursysteem.

2.2.

Het project is gericht op het ontwikkelen en uitvoeren van een cultuurproject van ten minste nationaal belang

score: *goed*

De tentoonstelling heeft een internationaal karakter vanwege de historische en actuele betekenis van het onderwerp en de samenwerking met Duitsland met betrekking tot de vele bruiklenen. De publiekswerving is breed gericht: naast de nationale wordt ook de internationale bezoeker aangesproken en zullen de persberichten meertalig zijn (Nederlands, Engels, Duits).

Nationaal belang acht de commissie bovendien bewezen door het feit dat zonder dat er nog een persbericht naar de media ging, deze tentoonstelling in haar voortraject al nationale persaandacht kreeg.

Bezoekadres

Burg. Brokxlaan 1000
5041 SG Tilburg

Postadres

Postbus 44
5000 AA Tilburg

013 – 750 84 82

info@brabantc.nl

www.brabantc.nl

2.3.

Het project is van hoge culturele kwaliteit van ten minste nationale betekenis, tot uitdrukking komend in (1) oorspronkelijkheid, (2) zeggingskracht en (3) vakmanschap.

score: goed

De nationale betekenis van het project is onder het vorige criterium voldoende gemotiveerd.

De (culturele) kwaliteit is bij het eerste criterium (2.1) al aangestipt. De commissie vindt de keuze voor het onderwerp een boeiende en het museum heeft goed doordacht hoe ze dit moet en wil insteken.

Design van het Derde Rijk wil laten zien hoe design (in brede zin: kunst, vormgeving, maar ook rituele gebaren) de maatschappij kan beïnvloeden, hoe mensen door middel van de vele aspecten van design verleid kunnen worden om vérgaand verkeerde keuzes acceptabel te vinden. De tentoonstelling poogt vanuit design perspectief tot antwoorden te komen en deze insteek vindt de commissie van oorspronkelijkheid getuigen. De uitleg over hoe 'slim' de nazi's zich bestaande vormgeving toeëigenden en zo -met wat aanpassingen- in hun eigen beeldtaal inlijfden, was verhelderend in dit opzicht.

Er is bij de commissie zowel op basis van trackrecord als naar aanleiding van de presentatie tijdens de pitch vertrouwen in het voor dit project verantwoordelijke team onder leiding van Timo de Rijk.

De toelichting over de wijze waarop de tentoonstelling is ontstaan en wordt ingericht (thematisch eerder dan chronologisch) vond de commissie overtuigend, al werd het als een gemis ervaren dat er nog g dat er nog geen concreet tentoonstellingsontwerp getoond kon worden.

2.4.

Het project getuigt van goed cultureel ondernemerschap

score: voldoende

Ondernemerschap behelst ook lef en de volgens de commissie getuigt het van lef om een onderwerp als dit op deze - goed doordachte - wijze aan te pakken.

Het Design Museum verwacht door de extra toeloop die deze tentoonstelling genereert een structurele aanwas van bezoekers van zo'n 8.000 per jaar. Hierop is ook de aflossingscapaciteit voor een leningdeel in de Brabant C-bijdrage gebaseerd. Deze verwachting verdient nadere onderbouwing, bijvoorbeeld door ervaringscijfers elders/benchmarking. Ondernemerschap blijkt ook uit de brede 'scope' in het team en het feit dat er is nagedacht over de wisselwerking met de Van Gogh tentoonstelling van (buur) Noord-Brabants Museum die in dezelfde periode plaatsvindt (combi ticket mogelijkheden), de naastgelegen synagoge die wordt betrokken en dat er maatregelen worden getroffen voor de mogelijkheden van belangstelling om ongewenste redenen en van nazorg voor het publiek.

De behoedzaamheid die de aanvrager toont (het museum wil geen trekpleister voor 'fout gedachtegoed' worden, maatschappelijke legitimatie moet goed geankerd zijn) rondom de marketing voor de tentoonstelling ligt in het verlengde hiervan. De commissie begrijpt dat de projecthouder gezien het precare onderwerp nog zoekende is naar de juiste nadere concretisering van de marketing aanpak maar daar zal gezien de korte termijn tot de opening van de expositie toch werk van gemaakt moeten gaan worden.

2.5. Het project heeft draagvlak in de Brabantse samenleving

score: voldoende

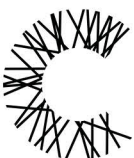
Uit de toelichting tijdens de pitch begreep de commissie dat er volop interesse vanuit het onderwijs (schoolbezoek) is voor de tentoonstelling. Ook de gemeente Den Bosch was overtuigend vertegenwoordigd tijdens de pitch in de persoon van Jan de Wit. Design is al een sterk thema in Brabant, en deze tentoonstelling kan hier aan bijdragen door de nieuwe invalshoek, door het verhaal op geheel andere wijze te vertellen.

De commissie vindt dat voor dit project het criterium draagvlak ook tot uitdrukking komt als de tentoonstelling inderdaad een platform zal vormen voor bespreekbaarheid van het thema nazisme in de samenleving als geheel.

2.6. Het project sluit aan bij de ambitie van de provincie Noord-Brabant om tot de top van de industriële kennis- en innovatieregio's te komen, waaraan in ieder geval wordt voldaan indien het project een aantoonbare verbinding met de Brabantse topsectoren heeft

score: voldoende

De adviescommissie ziet het belang van de overdracht van kennis via deze tentoonstelling, kennis die bijdraagt aan het bewustzijn binnen de (ook Brabantse) samenleving. Ook voor de internationale gemeenschap in Brabant – voor een belangrijk deel verbonden aan de topsectoren in de regio – geeft een expositie met deze thematiek en lading een bijzondere en zeer interessante kijk op een cruciale periode uit de recente geschiedenis en op de openheid om een potentieel morele keerzijde van de in Brabant zo sterk aanwezige designsector te tonen.

3. Advies

De adviescommissie waardeert de wijze waarop het Design Museum Den Bosch het heikele maar relevante onderwerp nazi-design aanpakt en vindt dat het hiermee een toegevoegde waarde creëert in het designlandschap van Brabant.

De commissie constateert dat Design van het Derde Rijk een projectaanvraag is die zich niet gemakkelijk naar de schematische beoordeling van een subsidieregeling laat vormen, maar ziet tegelijk het belang, ook vanuit Brabant C-perspectief, om deze tentoonstelling in Brabant plaats te laten vinden.

De commissie adviseert om het project Design van het Derde Rijk toe te laten tot de businessplan fase.

Ze geeft in dit advies aan het fondsbestuur wel enkele specifieke aandachtspunten ter uitwerking voor de projecthouder mee voor dit vervolg, niet alleen om de aansluiting bij de Brabant C-criteria te versterken, maar ook om überhaupt het succesvol perspectief te vergroten. Het gaat om:

- betere uitwerking van een op blijvende impact gericht publieksprogramma
- uitwerking van een visie en concrete actie gericht op toptalentontwikkeling; samen met het vorige aandachtspunt moet dit het perspectief op duurzame versterking van het Brabantse cultuursysteem vergroten
- uitwerking van een weloverwogen marketingstrategie en uitvoeringsplan, met specifiek aandacht voor maximale impact op de beoogde doelgroepen bij de begrijpelijke keuze voor terughoudendheid in de uitingen
- uitgewerkte prognose van de (financiële) opbrengst van de tentoonstelling, waaruit blijkt dat de groei van 10% realistisch is.

4. Samenstelling Adviescommissie

Bert Dirrix (voorzitter)

Jorn Konijn

Linda Janssen

Robbert van der Stelt

Ruth Giebels

Lydia van Oosten

Jan Couwenberg

Disclaimer: bovenstaand advies is opgesteld ten behoeve van besluitvorming door het bestuur van Stichting Brabant C Fonds. Het advies op zichzelf is geen besluit tot verlening, noch geeft het aanspraak op een besluit tot verlening. Het besluit van het bestuur van Stichting Brabant C Fonds kan afwijken van het advies. Art. 8.3 van de statuten van de stichting bepaalt dat het bestuur een voornemen om met het besluit af te wijken van het advies, ter advisering dient voor te leggen aan de Raad van Toezicht van de stichting.

